

מבט לכנסת

יוסי רוזנמן

עיתונאי ופעיל
חברתי בכנסת

היכן נגמר הנרטיב ומתי מתחילה האמת? האם נירמלנו את תרבות "השקר"?

לאורך כל ההיסטוריה פוליטיקאים השתמשו בשקרים כדי לקדם אינטרסים פוליטיים - הם גם הבינו שיש מי שבולע את השקרים בהתמסרות יתרה • שנים שראש הממשלה בנימין נתניהו מתקומם כנגד ה"התנתקות" מגוש קטיף, למרות שהצביע בעדה בכנסת • היכן נגמר הנרטיב ומתי מתחילה האמת?

"שקר" באשר לדברים הנאמרים - הם נוהגים להשתמש במשפט הנפוץ: "אני כבר לא מאמין לכלום".

עוד עובדה שכדאי לזכור

בהיותו שר בממשלת שרון, כעבור שנה של גזגוזים, כשהוא מקפיד להצביע "בעד תוכנית ההתנתקות"; נתניהו מבין את הטעות וב-7 באוגוסט 2005 הוא מגיש את התפטרותו, שמונה ימים לפני ביצוע התוכנית, כשזו כבר הפכה ל"מעשה גמור". "אני בן של היסטוריון", אמר נתניהו במסיבת העיתונאים שבה הודיע על התפטרותו: "אני רוצה לדעת שבעוד עשר שנים, בעוד 50 שנה, בעוד מאה שנים יגידו חד-משמעית, הוא לא היה שותף לזה" - מאז מקפיד נתניהו לציין שוב ושוב שהוא היה ממתנגדיה החריפים של ההתנתקות. נתניהו צריך היה לנקות את זה מעל עצמו - הוא הבין שאם ייחסו לו תמיכה בהתנתקות, הבייס הפוליטי לא יסלח לו על כך לעולם; מאז נתניהו הפיק את הלקחים הנדרשים - הוא הבין שצריך לטשטש מחלוקות פוליטיות משום שזה נצרב בזיכרון של המחנה - נתניהו הבין שהבייס הוא זה שנותן לו את הלגיטימציה והבייס הוא יסודות הבניין, ואם היסודות לא יהיו יציבים - כל הבניין עלול להתמוטט.

בקטנה

לצערנו, אצל רוב הפוליטיקאים, היכולת לשקר ולהונות רק משתכללת, כולנו יודעים ומודעים לקשיים בעסקת חטופים שמערים עלינו הארגון הרצחני חמאס - עם זאת, כולנו מודעים גם לעובדה שעסקת חטופים נגועה בהרבה פוליטיזציה - ויש מי שבונה על התיישבות חדשה בעזה ומספרים לנו חצאי אמיתות. עם זאת, חייבים לשמור על אופטימיות ולצאת מתוך הנחה שלא כולם שקרנים ורמאים - בסוף קיימת גם חוכמת ההמונים, שמשתלם להיות הוגן ולדבר אמת, ואני מאמין שרבים בחברה הישראלית מנהלים את חייהם באופן הוגן והוגן ומייחל שמתוכם יצמח הדור החדש של נבחרי ציבור שראויים לייצג אותנו בכנסת ישראל. אסור לאפשר לקיצונים לפגוע בדמוקרטיה, קיצונים שבנפשם מאמינים לשקרים של עצמם.

רק שלא נשלה את עצמנו - עולם כמנהגו נוהג; הוא התקיים, מתקיים וימשיך להתקיים, עם כל השקרים, והעיקר שנזכר להשיב את כל החטופים והחטופה אל חיק משפחותיהם. מאמר זה בא לשקף מציאות פוליטית עגומה, ממנה עולה השאלה: היכן נגמר הנרטיב ומתי מתחילה האמת? אסור לנו לנרמל את תרבות "השקר".

נירמלנו את השקרים ולמדנו לחיות איתם. כשאתה מקטב אנשים, אתה רואה שהם הופכים להיות סלחנים כלפי מי ששיקר להם ובתנאי שהוא מגיע מהצד שהם סוגדים לו; לדוגמה: אם אדם שייך למחנה מסויים ויודע שהמנהיג שלו משקר, הוא יעדיף לא אחת לעצום עין ולקבל את זה כניהול נכון; אם ניקח למשל אוהד שרוף של קבוצת כדורגל - כששחקן הקבוצה שלו מושך זמן, מכסח - הוא מיד רואה בו גיבור, אבל אם זה קורה מצד השחקן היריב, הוא מיד רואה בו שקרן, בוגד ומה לא; בקיצור - גם כאשר אוהדי הכדורגל יודעים בוודאות שהשחקן שלהם משקר, הם למדו לקבל ולנרמל את השקר כשזה נוח להם; מצער שהמגרש הפוליטי מתנהל כמו מגרש הכדורגל - גם כאן, אוהדים הופכים לסלחנים יותר ויותר כלפי ה"שקר" אם הוא מגיע מצד מנהיג המחנה שלהם.

האם ישנה אמת אחת? תלוי את מי שואלים

בעידן המודרני של הרשתות החברתיות והבינה המלאכותית - כל אדם שמחובר לנייד נחשף לשיטפון אינסופי של "שקרים"; הקשר שיש לנו עם הסמארטפון הוא קשר עמוק ואינטימי שהופך להיות ההארד-דיסק של המוח שלנו, בכך החשיפה שלנו ל"פייק ניוז" עצימה יותר; אנחנו יכולים לצפות במשהו ולא לדעת אם מה שאנו רואים ושומעים הוא "הדבר האמיתי"; כמעט ואין לנו את היכולת להתגונן מפני דברים שנחשפנו אליהם, וככל שאנו נחשפים יותר ל"קידמה" - כך תועלתה כרוכה במסוכנותה. כך למשל, לאחר ה-7 באוקטובר נחשפנו לפוסטים של תומכי נתניהו שיצרו נרטיב לפיו אנשי שמאל בצבא גרמו לנו לחשוב שחמאס מורתע - כדור השגל התגלגל ולמעשה שיכנע אלפי ישראלים שה-7 באוקטובר נגרם משום שקציני צה"ל "בגדו" כדי להפיל את נתניהו; בתוך כך, כל יודעי ה"שקר" - גם אם הם עצמם אינם משקרים, הם רוכבים על השקר של האחר. לאחרונה היינו עדים להודעות בתקשורת באשר להישגים שהושגו במלחמה מול איראן ולגרסאות השונות שנשמעו ימים לבקרים: חמינאי טוען שקרה א', נתניהו טוען שהתרחש ב' וטראמפ נעול על ג' - מה אנחנו אזרחי המדינה אמורים להבין מהמידע הזה? למי להאמין? הבעיה הגדולה יותר - אם קם אדם בבוקר ויאמר אמת, יהיה קשה להכיר בה, משום שכבר היום אנו מבחינים בירידה משמעותית של אמון הציבור בכלל המערכות. אזרחים מאבדים את היכולת לזהות מהי "אמת" ומהו